

Rezultati istraživanja groblja latenske kulture Zvonimirovo - Veliko polje u 2017. godini

Dizdar, Marko

Source / Izvornik: **Annales Instituti Archaeologici, 2018, XIV, 61 - 64**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:291:035011>

Rights / Prava: [Attribution 3.0 Unported](#)/[Imenovanje 3.0](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-10-18**

INSTITUT ZA
ARHEOLOGIJU

Repository / Repozitorij:

[RIARH - Repository of the Institute of archaeology](#)

Annales

Instituti

Archaeologici

XIV - 2018

Godišnjak

*Instituta za
arheologiju*

Nakladnik/Publisher

INSTITUT ZA ARHEOLOGIJU
INSTITUTE OF ARCHAEOLOGY

Adresa uredništva/Editor's office address

Institut za arheologiju/Institute of Archaeology
HR-10000 Zagreb, Ulica Ljudevita Gaja 32
Telefon/phone 385 (0) 1 6150250
fax 385 (0) 1 6055806
e-mail: iarh@iarh.hr
http://www.iarh.hr

Glavni i odgovorni urednik/Editor in chief

Marko Dizdar

Izvršna urednica/Desk editor

Katarina Botić

Tehnička urednica/Technical editor

Katarina Botić

Uredništvo/Editorial board

Katarina Botić, Ana Konestra, Andreja Kudelić, Asja Tonc, Marina Ugarković

Izdavački savjet/Editorial committee

Vlasta Begović, Marko Dizdar, Dunja Glogović, Snježana Karavanić, Goranka Lipovac Vrkljan, Branka Migotti, Kornelija Minchreiter, Ante Rendić Miočević, Tajana Sekelj Ivančan, Tihomila Težak Gregl, Željko Tomičić, Ante Uglešić

Lektura/Language editor

Renata Draženović (hrvatski jezik/Croatian)

Dizajn/Design

REBER DESIGN

Korektura/Proofreaders

Katarina Botić

Računalni slog/Layout

Hrvoje Jambrek

©Institute of archaeology, Zagreb 2018.

Annales Instituti Archaeologici uključeni su u indeks/
Annales Instituti Archaeologici are included in the index:
Clarivate Analytics services - Emerging Sources Citation Index

Ovaj rad licenciran je pod Creative Commons Attribution By 4.0 međunarodnom licencom /
This work is licenced under a Creative Commons Attribution By 4.0 International Licence

SADRŽAJ

Arheološka istraživanja

- 9** **Siniša Krznar**
Andrea Rimpf
- Rezultati istraživanja lokaliteta Ilok – Krstbajer
- 13** **Anita Rapan-Papeša**
Andrea Rimpf
Marko Dizdar
- Rezultati zaštitnih istraživanja kasnoavarskog groblja Šarengrad – Klopare 2017. godine
- 20** **Marko Dizdar**
- Rezultati istraživanja nalazišta Sotin – Zmajevac u Hrvatskome Podunavlju
- 28** **Daria Ložnjak Dizdar**
Marko Dizdar
Gorana Kušić
- Sotin – Srednje polje – Istraživanje višeslojnoga nalazišta u Podunavlju 2017.
- 34** **Tomislav Hršak**
Tino Leleković
Marko Dizdar
- Preliminarni rezultati arheološkoga istraživanja u Batini 2017. godine
- 40** **Katarina Botić**
Kornelija Minichreiter
- Slavonski Brod – Galovo, arheološka istraživanja 2017.
- 46** **Daria Ložnjak Dizdar**
Marko Dizdar
Marija Mihaljević
- Dolina – Glavičice – Istraživanje groblja pod tumulima s kraja kasnoga brončanog doba
- 51** **Saša Kovačević**
- Arheološka istraživanja lokaliteta Nova Bukovica – Sjenjak tijekom 2017.
- 54** **Juraj Belaj**
- Prva arheološka istraživanja lokaliteta Stari grad u Pakracu godine 2017.

CONTENTS

Archaeological Excavations

- 9** **Siniša Krznar**
Andrea Rimpf
- Research results from Ilok – Krstbajer site*
- 13** **Anita Rapan-Papeša**
Andrea Rimpf
Marko Dizdar
- Results of the rescue excavation on the Late Avar cemetery on the site Šarengrad – Klopare in 2017*
- 20** **Marko Dizdar**
- Research results of the Sotin – Zmajevac Site in the Croatian Danube Region*
- 28** **Daria Ložnjak Dizdar**
Marko Dizdar
Gorana Kušić
- Sotin – Srednje polje – Research of multilayer site in the Danube Region in 2017*
- 34** **Tomislav Hršak**
Tino Leleković
Marko Dizdar
- Preliminary results of archaeological research in Batina in 2017*
- 40** **Katarina Botić**
Kornelija Minichreiter
- Slavonski Brod – Galovo, archaeological research in 2017*
- 46** **Daria Ložnjak Dizdar**
Marko Dizdar
Marija Mihaljević
- Dolina – Glavičice – Research of the tumulus cemetery from the end of the Late Bronze Age*
- 51** **Saša Kovačević**
- Archaeological research of Nova Bukovica – Sjenjak site during 2017*
- 54** **Juraj Belaj**
- First archaeological excavations of the Stari Grad site in Pakrac in 2017*

61 Marko Dizdar Rezultati istraživanja groblja latenske kulture Zvonimirovo – Veliko polje u 2017. godini	61 Marko Dizdar <i>Research results of the La Tène culture cemetery at Zvonimirovo – Veliko polje in 2017</i>
65 Tajana Sekelj Ivančan Nastavak istraživanja talioničke radionice i naselja na lokalitetu Hlebine – Velike Hlebine	65 Tajana Sekelj Ivančan <i>Continuation of excavation at the smelting workshop and settlement at the site of Hlebine – Velike Hlebine</i>
72 Saša Kovačević Arheološko istraživanje prapovijesnog lokaliteta Jalžabet – Bistričak u 2017. godini i Kamp Hrvatska projekta „Iron-Age-Danube“ INTERREG DTP	72 Saša Kovačević <i>Archaeological research of prehistoric Jalžabet – Bistričak site in 2017 and Camp Croatia of the project “Iron-Age-Danube” INTERREG DTP</i>
76 Saša Kovačević Arheološka istraživanja prapovijesnog lokaliteta Jalžabet – Carev jarek, sezona 2017.	76 Saša Kovačević <i>Archaeological research of prehistoric site Jalžabet – Carev jarek, season 2017</i>
<p>80 Branko Mušič
Tatjana Tkalčec
Barbara Horn
Igor Medarić
Petra Basar</p> <p>Geofizička istraživanja na arheološkome nalazištu Osijek Vojakovački – Mihalj u 2017. godini</p>	<p>80 Branko Mušič
Tatjana Tkalčec
Barbara Horn
Igor Medarić
Petra Basar</p> <p><i>Geophysical research at Osijek Vojakovački – Mihalj site in 2017</i></p>
88 Tatjana Tkalčec Nastavak arheološko-konzervatorskih radova na kuli burga Vrbovca u Klenovcu Humskom 2017. godine	88 Tatjana Tkalčec <i>Continuation of archaeological and conservation works on the keep of the Vrbovec Castle in Klenovec Humski in 2017</i>
92 Tatjana Tkalčec Sondažna arheološka istraživanja oko Kule Zrinski i Dvora Patačić u središnjem gradskom parku u Vrbovcu 2017. godine	92 Tatjana Tkalčec <i>Probe archaeological excavations around the Zrinski Tower and Patačić Palace in the central town park in Vrbovec in 2017</i>
<p>110 Juraj Belaj
Sebastijan Stingl</p> <p>Arheološka istraživanja crkve Sv. Martina u Prozorju 2017. godine</p>	<p>110 Juraj Belaj
Sebastijan Stingl</p> <p><i>Archaeological research of the St. Martin's Church in Prozorje in 2017</i></p>
<p>115 Ana Konestra
Enrico Cirelli
Bartul Šiljeg
Gaetano Benčić</p> <p>Istraživanje bedema, crkvenoga sklopa i kasnoantičkih pregradnji na lokalitetu Stancija Blek (Tar) u 2017. godini</p>	<p>115 Ana Konestra
Enrico Cirelli
Bartul Šiljeg
Gaetano Benčić</p> <p><i>Research of the fortifications, church complex and Late Antique re-adaptations on the Stancija Blek (Tar) site in 2017</i></p>

121 Ana Konestra
Fabian Welc
Anita Dugonjić
Paula Androić Gračanin
Nera Šegvić
Kamil Rabięga

Terenski pregledi, geofizička i sondažna istraživanja projekta „Arheološka topografija otoka Raba“ u 2017. godini

121 Ana Konestra
Fabian Welc
Anita Dugonjić
Paula Androić Gračanin
Nera Šegvić
Kamil Rabięga

Field reconnaissance, geophysical survey and trial excavations within the project “Archaeological topography of the island of Rab” in 2017

127 Kristina Jelinčić Vučković
Emmanuel Botte

Arheološko istraživanje na lokalitetu Novo Selo Bunje na otoku Braču, 2017. godine

127 Kristina Jelinčić Vučković
Emmanuel Botte

Archaeological excavation on the Novo Selo Bunje site on the island of Brač, 2017

136 Marina Ugarković
Ivančica Schrunk
Vlasta Begović
Marinko Petrić

Arheološka istraživanja rimske vile u uvali Soline na otoku Sveti Klement (Pakleni otoci, Hvar), lipanj 2017. godine

136 Marina Ugarković
Ivančica Schrunk
Vlasta Begović
Marinko Petrić

Archaeological research of a Roman villa in Soline Bay on the island of St. Clement (Pakleni Islands, Hvar) in June 2017

Terenski pregledi

142 Ivan Valent
Siniša Krznar
Tatjana Tkalčec
Tajana Sekelj Ivančan

Terenski pregled koprivničke i đurđevačke Podravine

142 Ivan Valent
Siniša Krznar
Tatjana Tkalčec
Tajana Sekelj Ivančan

Field survey of the Koprivnica and Đurđevac part of the River Drava Basin

148 Ana Konestra
Vedrana Glavaš
Asja Tonc
Paula Androić Gračanin
Nera Šegvić

Kulturni krajolik Velebita – Terenski pregledi na području Podvelebitskoga primorja u 2017. godini

148 Ana Konestra
Vedrana Glavaš
Asja Tonc
Paula Androić Gračanin
Nera Šegvić

Cultural landscape of the Velebit – Field surveys of the Sub-Velebit coast in 2017

Eksperimentalna arheologija

154 Tajana Sekelj Ivančan

Eksperimentalno taljenje željezne rude i razgradnja korištene talioničke peći

Experimental Archaeology

154 Tajana Sekelj Ivančan

Experimental smelting of iron ore and dismantling of the utilized smelting furnace

Ostala znanstvena djelatnost Instituta za arheologiju

162-173

Additional scientific activity of the Institute

162-173

Arheološka istraživanja

Archaeological Excavations

1. Ilok – Krstbajer
2. Šarengrad – Klopare
3. Sotin – Zmajevac
4. Sotin – Srednje polje
5. Batina – Sredno
6. Slavonski Brod – Galovo
7. Dolina – Glavičice
8. Nova Bukovica – Sjenjak
9. Pakrac – Stari grad
10. Zvonimirovo – Veliko polje
11. Hlebine – Velike Hlebine
12. Jalžabet – Bistričak
13. Jalžabet – Carev jarek
14. Osijek Vojakovački – Mihalj
15. Klenovec Humski – Plemićki grad Vrbovec
16. Vrbovec – središnji gradski park (Dvor Patačić i Kula Zrinski)
17. Prozorje – crkva sv. Martina
18. Tar – Stancija Blek
19. Rab – Lopar
20. Brač – Novo selo Bunje
21. Sveti Klement – Soline

Rezultati istraživanja groblja latenske kulture Zvonimirovo – Veliko polje u 2017. godini

Research results of the La Tène culture cemetery at Zvonimirovo – Veliko polje in 2017

Marko Dizdar

Primljeno/Received: 08. 03. 2018.
Prihvaćeno/Accepted: 20. 04. 2018.

Nastavak zaštitnih istraživanja nalazišta Zvonimirovo – Veliko polje obuhvatio je središnji dio uzvisine na kojem su pronađeni paljevinski grobovi latenske kulture. Veličinom grobne rake izdvaja se dvojni grob LT 116 s odvojenim hrpicama spaljenih kostiju od kojih svaka sadržava rodno karakteristične nalaze. Na jednoj hrpici spaljenih kostiju pronađeni su naoružanje i predmeti muške nošnje, dok su s drugom hrpicom zabilježeni nalazi predmeta ženske nošnje. U središnjem dijelu grobne rake pronađena je i keramička posuda. Pronađeni grobovi, na osnovi tipoloških karakteristika nalaza naoružanja kao i predmeta nošnje, datiraju se u LT C2 stupanj (Mokronog IIb).

Ključne riječi: Zvonimirovo, groblje, Podravina, latenska kultura, dvojni grob, naoružanje, nošnja
Keywords: Zvonimirovo, cemetery, Drava valley, La Tène culture, double burial, weaponry, costume

Nastavak zaštitnih istraživanja nalazišta Zvonimirovo – Veliko polje (općina Suhopolje, Virovitičko-podravska županija) proveden je tijekom lipnja i srpnja 2017. godine. U dosadašnjim istraživanjima dokumentirana su dva vremenska horizonta pokopavanja – stariji s paljevimskim grobovima latenske kulture iz mlađega željeznog doba koji se rasprostiru po cijeloj površini uzvisine, dok mlađem horizontu pripadaju kosturni grobovi bjelobrdске kulture koji su dokumentirani tijekom iskopavanja 1993.–1995. i 1998.–2003. godine.

Istraživanjima provedenim 2017. godine obuhvaćen je središnji dio uzvisine na kojem su tijekom iskopavanja 2011.–2016. godine pronađeni brojni paljevinski grobovi latenske kulture (Dizdar 2016b; 2017). Površina istraživanja nalazila se u sjevernom dijelu „novoga“ voćnjaka gdje su, po zapadnoj padini uzvisine, položene sonde 23, 24 i 25 koje se sa zapadne strane nastavljaju na iskope od prethodnih godina. Sonda 26 položena je po vrhu te zapadnim padinama uzvisine, odnosno radi se o najjužnije do sada istraženom sondi na nalazištu.

U 2017. godini istražene su: sonda 23 dimenzija 7 x 3,30 m; sonda 24 dimenzija 7 x 3,30 m; sonda 25 dimenzija 7 x 3,30 m; sonda 26 dimenzija 25 x 3,30 m, odnosno istražena je površina od 152 m² ili ukupno 3663 m² nalazišta. S obzirom da su istraživanja provedena u novome dijelu voćnjaka, širina sondi nešto je veća u odnosu na sonde koje su smještene na sjevernijem dijelu nalazišta koji je pod plantažnim nasadom jabuka. Prosječna dubina iskopa iznosila je 1–1,20 m, a dokumentirana stratigrafija, kao i ranijih godina, isključivo odgovara geološkim slojevima – svjetlosivoga i crvenkastosmeđeg pijeska (SJ

02 i SJ 03) te svjetlosmeđe i crvenkastosmeđe ilovače (SJ 114 i SJ 132).¹

U iskopavanjima su u sondi 23 pronađena dva groba sa spaljenim ostacima pokojnika koji pripadaju latenskoj kulturi – jedan dvojni grob (LT 116) te obradom zemljišta uništeni grob (LT 117). Grobne rake su pravokutnoga oblika te zaobljenih uglova, pri čemu se grobna raka groba LT 116 izdvaja svojom veličinom kao i dubinom ukopa u slojeve ilovače. Od groba LT 117 sačuvano je samo dno grobne rake, koje se nalazilo odmah ispod sloja humusa, sa spaljenim kostima i donjim dijelom keramičke posude. Otkriće groba LT 117 potvrđuje ranije spoznaje kako je dio grobova uništen intenzivnom poljoprivrednom obradom zemljišta, o čemu svjedoče i nalazi metalnih predmeta te keramičkih ulomaka u sloju humusa u svim sondama.

U dvojnomo grobu (LT 116) pronađene su dvije odvojene hrpice spaljenih kostiju (sl. 1), svaka sa svojim karakterističnim priložima (Dizdar 2016a; Berecki, Vaida 2017). Između njih položena je zdjela. S obzirom na kompaktnost hrpica spaljenih kostiju u grobu LT 116, može se pretpostaviti kako su one, s manjim priložima nošnje, bile položene u materijal od organskoga porijekla (tkanina). Posebno je zanimljiv pokop muškarca koji je

1 Istraživanja su provedena od 21. lipnja do 22. srpnja 2017. godine. Financijska sredstva osiguralo je Ministarstvo kulture Republike Hrvatske. Restauraciju i konzervaciju nalaza provodi dipl. konz. Mihael Golubić iz Hrvatskoga restauratorskog zavoda. Arheološki nadzor provela je dipl. arh. Viktorija Ciganović iz Konzervatorskoga odjela u Požezi kojoj zahvaljujemo na višegodišnjoj uspješnoj suradnji.

Sl. 1 Grob LT 116 (snimio: M. Dizdar)

Fig. 1 Grave LT 116 (photo: M. Dizdar)

Sl. 2 Detalj groba LT 116 – pokop ratnika (snimio: M. Dizdar)

Fig. 2 Detail of grave LT 116 – burial of a warrior (photo: M. Dizdar)

Sl. 3 Detalj groba LT 116 – pokop žene (snimio: M. Dizdar)

Fig. 3 Detail of grave LT 116 – burial of a female (photo: M. Dizdar)

s priložima naoružanja označen kao ratnik. Na vrhu se nalazio u krug savijeni željezni mač u koricama grupe 6 (Dizdar 2013: 89–114, sl. 14) s čije je sjeverne strane bila i željezna fibula (sl. 2). U sredini se nalazilo željezno koplje s vrhom okrenutim prema gore. Sličan je običaj već zabilježen u grobu LT 48, samo je koplje bilo zabodeno s vrhom u dno grobne rake (Dizdar 2016a: 300). Isto tako, običaj polaganja kružno savijenoga mača u koricama već je ranije dokumentiran na groblju. Oko donjega dijela koplja – tuljca položene su spaljene kosti s predmetima nošnje – fibula srednjolatske sheme te kopča i obruči pojasne garniture (Dizdar 2013: 177–179) te vjerojatno ulomcima željezne pincete. Sa spaljenim ostacima žene (sl. 3) pronađeni su željezni pojas sastavljen od uvijenih i spojenih članaka s kopčom tipa Brežice (Dizdar 2013: 213–227, sl. 74) te ulomci brončane i željezne fibule s dvije kuglice (Dizdar 2013: 235–241). Dvojni grobovi s pokopima muškarca – ratnika i žene već su dokumentirani na groblju u Zvonimirovu u iskopavanjima provedenim 2001. godine – grobovi LT 43 i LT 46 (Dizdar 2016a: 305–306, Fig. 13). U grobu LT 117 pronađene su samo spaljene kosti te dno keramičke posude.

Istraživanja provedena 2017. godine potvrdila su spoznaje kako se radi o dijelu groblja s većim brojem grobova latenske kulture. Pronađeni grobovi pripadaju skupini koja je tijekom posljednjih sezona iskopavanja pronađena na zapadnoj padini uzvisine u središnjem dijelu voćnjaka, a čija je zapadna granica definirana 2016. i 2017. godine. U najjužnije položenoj sondi (26) grobovi nisu pronađeni, no u sloju humusa zabilježeni su nalazi željeznih obruča koji pripadaju pojasnoj garnituri kakva se pojavljuje u grobovima muškaraca. Vjerojatno se radi o nalazima iz uništenih grobova, zbog čega je buduća iskopavanja potrebno usmjeriti i na južni dio uzvisine.

Preliminarna tipološko-kronološka analiza pronađenih nalaza, posebno naoružanja i predmeta nošnje iz groba LT 116, pokazuje kako se istraženi grobovi mogu datirati u LT C2 (Mokronog IIb stupanj) (Božić 1999), odnosno u prvu polovicu i do sredine 2. st. pr. Kr. (Majnarić-Pandžić 2001; Tomičić, Dizdar 2005; Dizdar 2011; 2013), čime se groblje Zvonimirovo – Veliko polje potvrđuje kao jedno od najistaknutijih nalazišta latenske kulture u južnoj Panoniji.

Literatura

- Berecki, S., Vaida, D.-L. 2017, Morminte duble din a doua epocă a fierului în bazinul Carpatic / Late Iron Age Double Burials in the Carpathian Basin, in: *Funerary Practices at the Thracians and the Celts in the Second Iron Age*, Proceedings of the 16th International Colloquium of Funerary Archaeology, Alun, Hunedoara County, 11th – 14th May 2017, Sirbu V. (ed.), *Istros*, Vol. XXIII, Brăila, 13–45.
- Božič, D. 1999, Die Erforschung der Latenezeit in Slowenien seit Jahre 1964., *Arheološki Vestnik*, Vol. 50, 189–213.
- Dizdar, M. 2011, The La Tène culture in central Croatia. The problem of the eastern border of the Taurisci in the Podravina region, in: *The Eastern Celts, The Communities between the Alps and the Black Sea*, Guštin M., Jevtić M. (eds.), Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče, Univerzitetna založba Annales, Koper-Beograd, 99–118.
- Dizdar, M. 2013, *Zvonimirovo – Veliko polje, Groblje latenske kulture 1*, Monographiae Instituti Archaeologici 8, Zagreb.
- Dizdar, M. 2016a, Late Iron Age Funerary Practice in Southern Pannonia, in: *Funerary Practices during the Bronze and Iron Ages in Central and Southeast Europe*, Proceedings of the 14th International Colloquium of Funerary Archaeology in Čačak, Serbia, 24th – 27th September 2015, Sirbu V., Jevtić M., Dmitrović K., Ljuština M. (eds.), International Union for Prehistoric and Protohistoric Sciences (UISPP) – 30th Commission: Prehistoric and Protohistoric Mortuary Practices Association for Studies of Funerary Archaeology (ASEFA) – Romania – University of Belgrade, Faculty of Philosophy – National museum Čačak, Beograd-Čačak, 293–312.
- Dizdar, M. 2016b, Rezultati istraživanja groblja latenske kulture Zvonimirovo – Veliko polje u 2015. godini, *Annales Instituti Archaeologici*, Vol. XII, 82–85.
- Dizdar, M. 2017, Rezultati istraživanja groblja latenske kulture Zvonimirovo – Veliko polje u 2016. godini, *Annales Instituti Archaeologici*, Vol. XIII, 54–56.
- Majnarić-Pandžić, N. 2001, Grob ratnika Lt 12 iz srednjolatskog groblja u Zvonimirovu kod Suhopolja u Virovitičko-podravskoj županiji, *Prilozi Instituta za arheologiju u Zagrebu*, Vol. 18, 83–101.
- Tomičić, Ž., Dizdar, M. 2005, Grobovi latenske kulture s Velikog polja u Zvonimirovu – rezultati istraživanja 1993.-1995., *Prilozi Instituta za Arheologiju u Zagrebu*, Vol. 22, 59–125.

Summary

Rescue excavation at Zvonimirovo – Veliko polje site in 2017 was undertaken at the central part of an elevation where two cremation graves were found belonging to the La Tène culture (LT 116 – LT 117). What particularly stands out is a large grave pit for double burial LT 116 (Fig. 1) with bend sword in scabbard and spear accompanied by iron fibulae and belt set composed of buckle and rings (Fig. 2). In the central part of the grave pit was a bowl, while in the south-eastern corner a heap of cremation bones with iron chain belt and bronze and iron fibulae with two knobs (Fig. 3) was revealed. Another burial LT 117 was completely destroyed by deep ploughing and only the bottom of a grave pit with heap of cremation bones and fragments of ceramic vessel have been preserved. Both graves date back to LT C2, that is, Mokronog IIb phase.